

Canllaw didueddrwydd gwleidyddol

Mae'r canllawiau hyn i helpu grwpiau gweithredu lleol Cyfeillion y Ddaear i ddeall didueddrwydd pleidiau gwleidyddol, a sut y gallai effeithio ar eu gweithgarwch ymgyrchu.

24 Mai 2024

Mae Cyfeillion y Ddaear yn cydymffurfio â'r holl gyfraith a rheoliadau etholiadol, ac rydym wedi ymrwymo i gynnal ein gweithgarwch mewn ffordd sy'n ddiuedd yn wleidyddol. Bydd y canllawiau hyn yn helpu i sicrhau eich bod yn gallu cydymffurfio â'r gyfraith tra'n parhau i godi llais ar faterion amgylcheddol – o atal echdynnu tanwydd ffosil i lanhau ein haer.

Mae didueddrwydd gwleidyddol yn hanfodol ar gyfer ymgyrchu effeithiol ar unrhyw adeg

Mae Cyfeillion y Ddaear yn falch o fod yn ddiuedd o safbwynt pleidiau gwleidyddol – oherwydd bod hynny'n **effeithiol a'r peth iawn i'w wneud**. Rydyn ni'n ei dweud hi fel yr ydym yn ei gweld hi, waeth pwy yw'r llywodraeth neu'r wrthblaid. Mae grwpiau Cyfeillion y Ddaear yn cytuno i didueddrwydd o safbwynt pleidiau gwleidyddol pan fyddant yn cofrestru.

Gall cynghreiriaid dros gyfiawnder amgylcheddol ddod o bob ochr i'r sbectrwm gwleidyddol. Os byddwn yn asesu pob plaid yn seiliedig ar eu record a'u darpariaeth – yn hytrach na'n dewisiadau ar gyfer plaid neu ymgeisydd - gallwn siarad yn onest pan fydd gwleidyddion yn, neu ddim yn gwneud y peth iawn. Bydd bod yn ddiuedd o safbwynt pleidiau gwleidyddol yn gwneud eich ymgyrchu'n fwy effeithiol ac yn eich galluogi i adeiladu sylfaen eang o gefnogaeth.

Didueddrwydd gwleidyddol plaid yn ymarferol

Mae gwahaniaeth rhwng bod yn wleidyddol a bod yn bleidiol wleidyddol. Dylai grwpiau Cyfeillion y Ddaear wrth gwrs wneud sylwadau ar benderfyniadau gwleidyddol – p'un a yw'n eu croesawu neu'n anghytuno â nhw. Rhan hanfodol o ymgyrchu yw dwyn y rhai sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif, a dylai grwpiau deimlo'n hyderus wrth wneud hyn.

Yr hyn na allwch ei wneud yw bod yn bleidiol wleidyddol. Mae hyn yn golygu bod angen dwyn pob un sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif beth bynnag yw eu plaid - dylech wneud sylw ar benderfyniadau yn seiliedig ar eu rhinweddau unigol, yn hytrach nag ar bwy wnaeth y penderfyniad. Yn ystod etholiadau, ni all grwpiau gymeradwyo nac ymgyrchu dros unrhyw blaid neu ymgeisydd yn eu hetholaeth, ond gallant wneud sylwadau ar addewidion maniffesto ac addewidion gan yr ymgeiswyr.

Rhan hanfodol o ddiueddrwydd gwleidyddol yw cynnal canfyddiad y cyhoedd ohono. Dyna pam ei bod yn bwysig nad yw cynrychiolwyr grŵp mewn swyddi grŵp ffurfiol neu sy'n gweithredu fel llefarwyr yn dal sedd neu'n sefyll fel ymgeisydd etholiad gyda phlaidd wleidyddol ar yr un pryd.

Grwpiau gweithredu lleol Cyfeillion y Ddaear

Dywed siarter grŵp gweithredu lleol Cyfeillion y Ddaear na ddylai grwpiau gweithredu lleol "gymeradwyo unrhyw Blaid Wleidyddol na gweithio gydag unrhyw Blaid yn ystod cyfnod etholiad; Nid yw hyn yn atal cydweithio â Phleidiau Gwleidyddol ar ymgyrchoedd penodol lle mae nodau clir a rennir."

Mae grwpiau gweithredu lleol yn aml yn cael eu hystyried yn llysgenhadon dros Gyfeillion y Ddaear, felly mae'n arbennig o bwysig eu bod yn helpu i gynnal y canfyddiad o ddiueddrwydd Cyfeillion y Ddaear.

Awgrymiadau gwych ar gyfer cynnal annibyniaeth a didueddrwydd plaid wleidyddol

Sicrhewch fod eich grŵp yn annibynnol o bleidiau gwleidyddol. Mae hyn yn golygu na ddylai cynrychiolwyr grŵp a llefarwyr (yn enwedig cydlynwyr a threfnwyr) fod yn ymgeiswyr neu'n gynrychiolwyr etholedig (p'un ai ar gyfer plaid wleidyddol neu'n annibynnol neu mewn swydd ffurfiol mewn plaid leol neu genedlaethol). Mae hyn yn arbennig o bwysig yn y cyfnod cyn etholiadau.

Ni ddylai grwpiau fyth gefnogi na gwrthwynebu pleidiau gwleidyddol, gwleidyddion etholedig nac ymgeiswyr, er enghraifft trwy alw ar bobl i bleidleisio o blaid neu yn eu herbyn. Wrth gwrs, gallwch wneud sylwadau ar bolisiau a gweithredoedd gwleidyddion etholedig a gweithredoedd pleidiau ac ymgeiswyr mewn perthynas â'r amgylchedd - mae hynny'n rhan bwysig o'r ffordd yr ydym yn dwyn gwleidyddion i gyfrif. Mae hefyd yn bwysig bod yn deg a chymhwyso'r un safon i wahanol bleidiau.

Rhowch gyfle i bob plaid wneud y peth iawn. P'un a ydych chi'n trefnu digwyddiad, neu'n ceisio cael gwleidyddion lleol i wneud ymrwymiad, oni bai bod rheswm penodol dros beidio, mae'n bwysig rhoi cyfle cyfartal i bob un o'r prif bleidiau gwleidyddol yn eich ardal chi gymryd rhan, e.e. mynychu neu siarad yn eich digwyddiad, gwneud addewid ac ati.

Wrth gwrs, mae dwsinau o bleidiau gwleidyddol cofrestredig, ac am resymau ymarferol mae angen i ni flaenoriaethu. Mae Cyfeillion y Ddaear yn tueddu i flaenoriaethu ymgysylltiad â phleidiau a enillodd sedd yn etholiad cyffredinol 2019: y Blaid Geidwadol, y Blaid Lafur, y Democratiaid Rhyddfrydol a'r Blaid Werdd yng Nghymru a Lloegr, ynghyd â Phlaid Cymru yng Nghymru. Nid oes rheidwydd arnoch i ymgysylltu â phleidiau gwleidyddol y mae eu hamcanion yn gwrthdaro'n sylfaenol â'n hamcanion ni.

Gwneud sylwadau ar bolisiau, nid cymhellion. Gwnewch yn siŵr eich bod yn gwneud sylwadau ar eu polisiau, nid yr hyn rydych chi'n meddwl y gallai eu cymhellion fod - mae sylwadau am gymhellion yn aml yn swnio fel mynegiadau o ddewis gwleidyddol personol.

Meddylwch am ganfyddiadau'r cyhoedd o ddiueddrwydd plaid wleidyddol. Wrth gynllunio gweithgareddau cyhoeddus, meddylwch sut y bydd gwaith eich grŵp yn cael ei weld gan y cyhoedd yn gyffredinol – yn enwedig os ydych chi'n ymgyrchu mewn partneriaeth â sefydliadau sydd â chysylltiad gwleidyddol â phartïon penodol, neu sy'n cefnogi neu'n gwrthwynebu partïon penodol.

Canolbwyntio ar yr amgylchedd a datblygu cynaliadwy. Mae gan Gyfeillion y Ddaear fandad i siarad am yr amgylchedd a datblygu cynaliadwy. Gwnewch yn siŵr, beth bynnag rydych chi'n ymgyrchu arno'n lleol, fod cysylltiad clir â diogelu'r amgylchedd.

Undod gydag undebau llafur

Ar hyn o bryd, mae Llywodraeth y DU yn bwriadu dileu hawliau gweithwyr i streicio, ar adeg pan mae llawer o bobl yn wynebu pwysau'r argyfwng costau byw, cyflogau isel a biliau cynyddol.

Rydym bob amser wedi credu bod newid yn digwydd pan fyddwn yn gweithio gyda'n gilydd o amgylch gwerthoedd a rennir a nodau cyffredin. Mae rhai grwpiau yn ein rhwydwaith wedi adeiladu cynghreiriau cryf, hirdymor gydag undebau llafur ac yn cefnogi galwadau'r naill a'r llall am gyfiawnder cymdeithasol ac amgylcheddol. Trwy ein hymgyrch [Unedig dros Gartrefi Cynnes](#), mae grwpiau'n meithrin perthnasoedd yn eu cymunedau, trwy grwpiau ffydd, undebau, banciau bwyd a mwy, sy'n seiliedig ar

ymddiriedaeth a chydweithio. Rydym yn cefnogi grwpiau gweithredu lleol sy'n dymuno cefnogi undebau llafur i weithredu ar y cyd, gwahodd siaradwyr undebau llafur i ddigwyddiadau neu ymuno â digwyddiadau undebau llafur, ac ymgyrchu gyda'n gilydd.

Dylai grwpiau gweithredu lleol sy'n ceisio cefnogi camau gweithredu'n unedig ag undebau llafur fod yn ymwybodol o'r canlynol:

- Mae rhai undebau llafur yn gysylltiedig â'r Blaid Lafur. Gall grwpiau gweithredu lleol wahodd aelodau sy'n gysylltiedig â'r Blaid Lafur i siarad mewn digwyddiadau, ac yn yr un modd gallant dderbyn gwahoddiad i siarad mewn digwyddiad undeb sy'n gysylltiedig â Llafur (fel cyfarfod cangen). Mae cysylltu'r hinsawdd ac argyfyngau costau byw gyda'i gilydd yn ffordd bwerus o wthio'r llywodraeth a phob plaid i wneud yn well. Os gwahoddir eich grŵp i ddigwyddiad sydd â neges glir iawn sy'n gysylltiedig â'r blaid, fel "Pleidleisiwch i'r Ceidwadwyr", mae'n well siarad â threfnwyr y digwyddiad a staff rhanbarthol Cyfeillion y Ddaear i benderfynu a fydd mynychu'r digwyddiad o fudd i'ch ymgyrch leol neu adeiladu partneriaeth ac yn cyd-fynd â'n polisi didueddrwydd gwleidyddol.
- Dylai'r weithred ddangos cysylltiad rhwng y gwaith a wnawn a'r gwaith mae'r undeb yn ei wneud - er enghraifft, amddiffyn swyddi'r diwydiant a chefnogi trosglwyddiad cyfiawn i economi carbon isel. Rydym am sicrhau nad oes unrhyw weithwyr yn cael eu gadael ar ôl wrth i ni ymgyrchu dros gyfiawnder hinsawdd. Enghraifft arall yw bod grwpiau ac undebau amgylcheddol yn cydweithio i alw am yr hawl i brotestio heddychlon.
- Mae rheolau llym iawn yn ymwneud ag ymuno â streic neu linell biced. Yn y rhan fwyaf o achosion, dim ond aelodau undeb a staff o weithle neu ddiwydiant yr effeithir arnynt sy'n gallu ymuno â llinell streic neu biced. Fodd bynnag, mae ffyrdd eraill y gallwch gefnogi streiciau neu linellau piced, megis rhannu lluniau ar y cyfryngau cymdeithasol, dod â bwyd a diod i streicwyr, ymuno â phrotect gefnogol, neu ysgrifennu at eich AS fel grŵp. Mae amrywiaeth o ffyrdd y gall grwpiau gefnogi eu hundebau llafur lleol, fel:
  - Ail-drydar postiadau (nad ydynt yn cefnogi neu'n gwrthwynebu plaid wleidyddol yn uniongyrchol)
  - Cyd-gynnal digwyddiadau
  - Siarad mewn raliau
  - Trefnu gweithdy gyda'ch gilydd
  - Rhannu sgiliau ac adnoddau gyda'ch gilydd.Mae'r rhestr yn mynd ymlaen (edrychwch ar ein [canllaw i adeiladu cynghreiriau](#)). Cyn belled nad yw'r weithred yn cefnogi neu'n gwrthwynebu plaid wleidyddol benodol yn uniongyrchol, dylai fod yn dderbyniol cymryd rhan. Wrth gwrs, gallwch wneud sylwadau ar bolisiau a gweithredoedd gwleidyddion etholedig a gweithredoedd pleidiau ac

ymgeiswyr mewn perthynas â'r amgylchedd - mae hynny'n rhan bwysig o'r ffordd yr ydym yn dwyn gwleidyddion i gyfrif. Mae hefyd yn bwysig bod yn deg a chymhwyso'r un safon i wahanol bleidiau.

Pethau na ddylai grwpiau gweithredu lleol gymryd rhan ynddynt yw:

- Unrhyw gamau sy'n targedu plaid benodol, er enghraifft Trydar yn galw ar gefnogwyr i bleidleisio dros ymgeisydd.
  - Unrhyw raliâu neu streiciau anghyfreithlon.
- Os oes gennych unrhyw gwestiynau am gamau gweithredu penodol y mae eich undeb llafur lleol yn eu cymryd ac yr hoffech eu cefnogi, cysylltwch â'ch aelod staff rhanbarthol neu'ch community@foe.co.uk